

**UCHWAŁA NR XXIII/217/13
RADY MIEJSKIEJ W ŁABISZYNIE**

z dnia 5 czerwca 2013 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla gminy Łabiszyn na lata 2013-2016.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594) w związku z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804, oraz z 2010 r. Nr 75, poz. 474 i Nr 130, poz. 871) oraz po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura w Bydgoszczy znak: WUOZ.DB.RDZ.5121.5.2013.HM. uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Łabiszyn na lata 2013-2016, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łabiszyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

**PRZEWODNICZĄCY RADY
MIEJSKIEJ**

Teresa Paliwoda

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIII/217/13
Rady Miejskiej w Łabiszynie
z dnia 5 czerwca 2013 r.

**GMINNY PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY ŁABISZYN
NA LATA 2013-2016**

Łabiszyn, 2013 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)
 - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
 - 5.3.1. Zabytki ruchome
 - 5.3.2. Zabytki archeologiczne
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.
Analiza szans i zagrożeń
7. Założenia programowe- priorytety programu opieki, kierunki działań programu opieki zadania programu opieki.
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe to ważny element życia i działalności człowieka. Zasoby lokalnego dziedzictwa kulturowego są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie tożsamości lokalnej społeczności. To dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń utożsamiany z archeologią, architekturą i sztuką. Jednak dziedzictwo kulturowe to przede wszystkim zabytki, które stanowią ślad przeszłości, obrazujące życie naszych przodków. Jednakże upływający czas odkształca swoje piętno na istniejących zabytkach. Dlatego tak ważna jest potrzeba ich ochrony, dbania i ratowania.

W tym celu został opracowany Gminny Program Opieki nad Zabytkami, który określa działania lokalnego samorządu w sprawie poprawy stanu zachowania i utrzymania środowiska kulturowego, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego i wykorzystania zabytków na potrzeby społeczne, gospodarcze, edukacyjne.

Program stanowi podstawę dla współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków, organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i innymi podmiotami.

Podstawowe cele programów opieki nad zabytkami w myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568):

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. Podstawy prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami:

Ustawowy obowiązek opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego nakładają na samorząd gminy ustawy:

- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.(tekst jednolity Dz.U. z 2013r. poz.594) art. 7 ust. 1
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568).

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązującymi uregulowaniami prawnymi w temacie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami są:

1. Konstytucja RP - (art. 5, art. 6 ust. 1 i art.86)- zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela.

2. Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

3. Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należą do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

1. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),

2. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),

3. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),

4. ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880),

5. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),

6. ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 Nr 13, poz. 123),

7. ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Podstawowymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego są:

- krajowego programu opieki nad zabytkami,

- *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2013. Uzupełnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020* (dokument wdrożeniowy: *Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004–2013”*).

Strategia została opracowana dla całego obszaru Polski z określeniem spójnych działań realizowanych w regionach. W dokumencie *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020* położono nacisk na kompleksową rewaloryzację zabytków oraz obiektów przemysłowych i po wojskowych oraz ich adaptację na cele kulturalne, turystyczne, rekreacyjne itp. A także na zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, inwentaryzację zabytków ruchomych i nieruchomych oraz promocję i budowę sieci informatycznych promujących kulturowe dziedzictwo regionów. W ramach realizacji celu strategicznego wyróżniono 2 priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo- stawiają za cel poprawę stanu zachowania obiektów, ich adaptację i rewitalizację a także stworzenie warunków do wykorzystania ich atrakcyjności w turystyce oraz działaniach inwestycyjnych. Działania zakładają również poprawę warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie dokumentacji i ochrony zabytków oraz stworzenie systemu zachęt dla jednostek zainteresowanych inwestowaniem w zabytki.

2. Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego- przewidziane są działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz działania edukacyjne, popularyzacja dziedzictwa kulturowego a także ochrona przed nielegalnym wywozem zabytków za granicę.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 za główny cel obiera poprawę stanu technicznego zabytków:

„Aby dziedzictwo kulturowe mogło być efektywnym instrumentem promocji regionu, winno mieć odpowiednią, w pełni ukazującą jego walory prezentację. W odniesieniu do zabytków architektury i urbanistyki

oznacza to dobry stan techniczny, w odniesieniu do zabytków ruchomych odpowiednio atrakcyjnie zaaranżowane ich kolekcje, zaś- na przykład- w odniesieniu do przejawów kultury duchowej, tradycji, odpowiednie ich atrakcyjne prezentacje”. Stan techniczny zabytków architektury i urbanistyki w województwie kujawsko-pomorskim jest niezadowolający, a nawet zły. Brak systematycznych czynności konserwatorskich może być przyczyną ich bezpowrotnej utraty. Dlatego też zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu w jak najlepszym stanie i z zamiarem jego wielokierunkowego użytkowania wymaga zróżnicowanych działań konserwatorskich (remontowych, rekonstrukcyjnych innych) ze względu na bogactwo form . Jednym z takich działań zapewniających właściwą ochronę oraz udostępnienie licznych obiektów dziedzictwa kulturowego jest ich multimedialna prezentacja przy wykorzystaniu technik informatycznych. Za ich pośrednictwem liczne, unikalne eksponaty zbiorów muzealnych i bibliotecznych, mogą być dostępne w celach informacyjno-educacyjnych, promocyjnych i innych. Obiekty zabytkowej architektury przeznaczone w przeszłości do określonego użytkowania powinny być adaptowane do spełnienia nowych funkcji, które mogłyby służyć dla ekspozycji obiektów, być wykorzystane jako pomieszczenia twórczości artystycznej, dla aktywności rekreacyjnej, w tym nawiązujące do tradycji historycznej. Takiego rodzaju adaptacje mogłyby przybliżyć obiekty ludziom współczesnym, ożywić je i miejsca w których się znajdują , mogłyby stać się źródłem dochodów, które będzie można przeznaczać na ich utrzymanie. Również w „**Strategii Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2012-2022**” za główny cel bierze się poprawę stanu technicznego obiektów zabytkowych, które stanowią istotny składnik potencjału turystycznego regionu. Szczególnie na uwagę zasługuje zespół pałacowo-parkowy z Pałacem w Lubostroniu. Uznać należy , iż szczególny potencjał kulturowy zawiązany jest z działalnością Pałacu Lubostron, obecnie instytucją kultury. Również jeśli chodzi o kościoły i inne obiekty sakralne w Łabiszynie cennym zabytkiem architektonicznym jest „Łabiszyński Klasztor” obecnie kościół p.w. św. Mikołaja z 1594 r. i kościół farny z XVIII w p.w. Zwiastowania NMP.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łabiszyn uchwalonego przez Radę Miejską w Łabiszynie uchwałą Nr VIII/62/11 z dnia 13 lipca 2011r. uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W Studium ustala się również strefy ochrony konserwatorskiej („A”, „B”, „C”, „W”) obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym terenie zasobów kulturowych.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Najstarsza wzmianka o Łabiszynie pochodzi z 1247 r. Pierwsze starania o lokalizację miasta poczyniono około 1356, a samo miasto zostało założone między 1362 a 1369 r. W XIV w do 1595 r. był w posiadaniu rodu Prawdziwców (Łatałskich). W drugiej połowie XIV w. Andrzej z Łabiszyna herbu Prawdzic, wojewoda brzesko-kujawski wznosił na wyspie na Noteci zamek murowany. Miasto w tym czasie było miastem prywatnym. Kolejnymi właścicielami Łabiszyna byli Czarnkowscy (1595-1619), Rudzińscy i Opalińscy (1619-1644), Gembiccy (1649-1764) a od 1764 r. Skórzewscy. Franciszek Bogusław Skórzewski w 1772 roku ulokował Nowe Miasto, osadzając w nim sukienników przede wszystkim wyznania ewangelickiego. Łabiszyn był w swoich dziejach wielokrotnie niszczone (wojny, pożary), odbudowywano go jednak zawsze w tym samym kształcie, zachowując pierwotny układ urbanistyczny.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Najstarszymi obiektami w mieście są pozostałości późnoromańskiego kościoła parafialnego w Łabiszynie, spalonego w 1761 r. Z rozebranej budowli ocalały jedynie relikty murów widoczne w konstrukcji kaplicy zbudowanej w XVI/XVII wieku na bazie prezbiterium kościoła. Kolejnym, zasługującym na uwagę, obiektem zabytkowym jest późnobarokowy kościół. Jest to typowa budowla konwentualna, zreformowanej reguły franciszkańskiej z czworobocznym założeniem klasztornym, powstała w 1690 r., odbudowana w latach 1731-1736 po pożarze. W 1818 r. nastąpiła kasata klasztoru a w jego wnętrzu umieszczono plebanię i szkołę katolicką. Obok kościoła rośnie olbrzymi dąb Jagiełły, uznany za pomnik przyrody. Zabudowa Łabiszyna związana jest przede wszystkim z XIX w. Są to domy murowane i w konstrukcji szkieletowej w większości jednopiętrowe. Obok nich wyróżniają się: zespół budynków dawnego sądu grodzkiego, budynki szkół i poczty, zespół młyński, spichrze, zespół dworsko-parkowy znajdujący się na łabiszyńskiej wyspie. W XIX w. i na

początku XX w. powstały folwarki z domami mieszkalnymi- dworami w otoczeniu parków. Niestety dzisiaj z założeń tych pozostały mocno zniszczone fragmenty z zatartym układem całego założenia(Jabłowo Pałuckie, Jeżewo, Kąpie, Obielewo, Pszczółczyn, Załachowo, Smerzyn). Stosunkowo nienaruszone i ciekawe układy zabudowy wiejskiej , murowanej przetrwały w części zachodniej gminy. Obok budynków mieszkalnych znajdują się charakterystyczne budynki szkolne. Najcenniejszym zabytkiem gminy Łabiszyn jest zespół pałacowo-parkowy w Lubostroni, powstały w 1800 r. dla hrabiego Fryderyka Skórzewskiego.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.

W myśl przepisów o ochronie i opiece podlegają m.in.

- zabytki nieruchome takie jak: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości,
- zabytki ruchome tj.: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- zabytki archeologiczne tj.: pozostałości terenowe osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej, artystycznej
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formami ochrony zabytków ustanowionymi prawem są:

1. Wpis do rejestru zabytków.
2. Uznanie za pomnik historii.
3. Utworzenie parku kulturowego.
4. Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

5.3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków :

Lubostroń : Zespół pałacowo-parkowy :

- Pałac,
- Park,
- Oficyna,
- Stajnia i wozownia,
- Domek myśliwski,
- Ogrodzenie murowane.

Zaplecze gospodarczo-ogrodnicze:

- Dom ogrodnika,
- Oranżeria ogród zimowy,
- piwnica w fosie, piwnica- lodownia, piwnica-ziemianka,

Łabiszyn miasto:

- Dzielnica Starego Miasta,
- Kościół klasztorny oo. Reformatów, ob. Parafialny p.w. św. Mikołaja
- Cmentarz parafialny Rzym.-kat. Parafii p.w. św. Mikołaja,
- zespół dworski: dwór (ob. Budynek mieszkalny)- ul. Bydgoska 1
- dom mieszkalny(kamienica)- ul. Plac 1000 lecia 11

5.3.2. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Łabiszyn stanowią wyposażenie Pałacu Lubostroń oraz kościołów a także apteki w Łabiszynie. W Pałacu Lubostroń znajdują się takie ruchome zabytki jak: piece, płaskorzeźby, kominek, fotel, kanapa, stoliki, krzesła, fotele, lustro, żardiniera, świeczniki, obrazy, rzeźby. W kościele p.w. św. Mikołaja w Łabiszynie do zabytków ruchomych można zaliczyć: ornaty, obrazy – św. Antoniego i Chrystusa Salvatora, kielichy, monstrancję, puszkę na komunikaty, krzyże relikwiarzowe, ołtarzowe, świeczniki, trybularz, dzbanek, kociołek na wodę, łódka do kadzidla, rzeźby, obrazy, szafę, kropielnicę, misę chrzcielną, chrzcielnicę. Natomiast w aptece znajdują się naczynia i przybory aptekarskie.

5.3.3. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy zidentyfikowano kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych. Są to przede wszystkim stanowiska osadnictwa kultury łużyckiej, osadnictwa kultury pucharów lejkowatych, osadnictwa amfor kulistych, osadnictwa późnego średniowiecza, osadnictwa kultury przeworskiej, osadnictwa mezolitycznego.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Wykaz zabytków ujętych w ewidencji zabytków na terenie gminy Łabiszyn:

Adres	numer lub nazwa nieruchomości	numer działki	obręb
Plac 1000-lecia	1	396/1,396/2	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	2	454	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	3	453/1	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	4	452	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	5	447	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	6	446	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	7	441	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	8	440	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	9	439	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	10	438/1	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	12	436	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	13	435	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	14	398	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	15	397/2	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	16	367/2	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	17	366	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	18	365/1	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	19	364	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	20	363	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	21	362	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	23	357/1	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	24	356	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	25	353	Łabiszyn

Plac 1000-lecia	26	352	Łabiszyn
Plac 1000-lecia	27	351	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	5	403	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	6	375	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	8	376	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	10	377	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	11	408	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	13	409	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	14	380/4	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	19	414/1	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	20	384	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	22	385	Łabiszyn
ul. 11 stycznia	śluza	510	Łabiszyn
ul. Farna	2	313	Łabiszyn
ul. Jana Pawła II	7	309	Łabiszyn
Ul. Farna	Kościół Zwiastowania NMP		Łabiszyn
ul. Mickiewicza	1	448/1	Łabiszyn
ul. Mickiewicza	3	449/3	Łabiszyn
ul. Mickiewicza	5	450	Łabiszyn
ul. Mickiewicza	śluza I,II	472,515	Łabiszyn
ul. Parkowa	10	444/1	Łabiszyn
ul. Parkowa	1,1a	514	Łabiszyn
ul. Parkowa	ruiny zamku	514	Łabiszyn
Ul. Parkowa	14	443	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	2	318/1,318/2	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	10	323	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	13	379	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	20	328	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	32	335	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	42	346	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	44	346	Łabiszyn
ul. Sienkiewicza	46	347	Łabiszyn
ul. Szubińska	4	457	Łabiszyn
ul. Szubińska	5	394,393	Łabiszyn
ul. Szubińska	13	304	Łabiszyn
ul. Szubińska	14	462	Łabiszyn
ul. Szubińska	26	468/2	Łabiszyn
ul. Rynkowa	1	434	Łabiszyn
ul. Rynkowa	3	433	Łabiszyn

ul. Rynkowa	11	430	Łabiszyn
ul. Bydgoska	1	486	Łabiszyn
ul. Bydgoska	3	485/1	Łabiszyn
ul. Bydgoska	4	499	Łabiszyn
ul. Barcińska	Figura Chrystusa przy kościele p.w. św. Mikołaja	504	Łabiszyn
ul. Barcińska	dzwonnica	504	Łabiszyn
ul. Barcińska	Figura św. Jana Nepomucena	504	Łabiszyn
ul. Barcińska	7	524	Łabiszyn
ul. Barcińska	6	520	Łabiszyn
ul. Barcińska	8	521	Łabiszyn
ul. 3 maja	2	282,283	Łabiszyn
ul. Poznańska	1	787	Łabiszyn
ul. Poznańska	3	785	Łabiszyn
ul. Poznańska	4	292	Łabiszyn
ul. Poznańska	5	784	Łabiszyn
ul. Poznańska	7	782	Łabiszyn
ul. Poznańska	8	290	Łabiszyn
ul. Poznańska	9	781	Łabiszyn
ul. Poznańska	10	289/2	Łabiszyn
ul. Poznańska	11	780/1	Łabiszyn
ul. Poznańska	12	288/1	Łabiszyn
ul. Poznańska	14	287	Łabiszyn
ul. Poznańska	16	286/1	Łabiszyn
ul. Poznańska	24	663	Łabiszyn
ul. Poznańska	28	665/1,665/2	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	1	797	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	5	801	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	10	807	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	13	810	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	15	679	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	21	620	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	24-25	617,615/1	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	26	614/1	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	27	613	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	29	560	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	30	559	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	35	554	Łabiszyn
ul. Nowy Rynek	40	670	Łabiszyn

ul. Nowy Rynek	41	669	Łabiszyn
ul. Żnińska	1	689	Łabiszyn
ul. Żnińska	3	691	Łabiszyn
ul. Żnińska	6	625	Łabiszyn
ul. Żnińska	8	626	Łabiszyn
ul. Żnińska	9	694	Łabiszyn
cmentarz ul. Barcińska		506	Łabiszyn
cmentarz ul. Barcińska	Obelisk grobowy dr Juliana Gerpe	506	Łabiszyn
cmentarz ul. Barcińska	Kaplica grobowa rodziny Mieleckich	506	Łabiszyn
cmentarz ul. Barcińska	Kaplica grobowa rodziny Ruszczyńskich	506	Łabiszyn
ogrodzenie kościoła		505,504,503	Łabiszyn
Łabiszyn Wieś	Krzyż przydrożny	3/3	Łabiszyn Wieś
Lubostroń	folwark	13/2	Lubostroń
Lubostroń	elektrownia	13/2	Lubostroń
Lubostroń	Stodoła,	13/2	Lubostroń
Lubostroń	spichlerz	13/2	Lubostroń
Lubostroń	2 magazyny	13/2	Lubostroń
Ojrzanowo	Kapliczka z figurą NMP	153/1	Ojrzanowo
		141	
Obielewo	kapliczka		Obielewo
Oporowo	8	69/2	Oporowo
Oporowo	dawna szkoła	56	Oporowo
Oporowo	kapliczka	69	Oporowo
Nowe Dąbie	55	78	Nowe Dąbie
Jabłowo	6	437/1	Jabłowo Pałuckie
Jabłowo	12	67/3,67/2	Jabłowo Pałuckie
Jabłowo	21	233/4	Jabłowo Pałuckie
Jabłowo	Pomnik Powstańców Wlkp.	233/4	Jabłowo Pałuckie
Jabłowo	23	369/4	Jabłowo Pałuckie
Jabłówko	dawna szkoła	67/3,67/4	Jabłówko
Jabłówko	9	62/2	Jabłówko
Jabłówko	11	61/3	Jabłówko
Jabłówko	20	64	Jabłówko
Jabłówko	21	68/5	Jabłówko
Jabłówko	kościół	61/1	Jabłówko
Jeżewice	6	76	Jeżewice

Jeżewice	10	83/5	Jeżewice
Jeżewice	26 budynek mieszkalny	38/3	Jeżewice
Jeżewice	26 budynek gospodarczy	38/3	Jeżewice
Jeżewice	Cmentarz ewangelicki		Jeżewice
Buszkowo	11	137/6	Jabłowo Pałuckie
Pszczółczyn	51	48	Pszczółczyn
Pszczółczyn	Krzyż przydrożny		Pszczółczyn

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Ważnymi zabytkami architektonicznymi Łabiszyna są jego budowle sakralne. W szczególności na uwagę zasługuje Kościół klasztorny Reformatów ob. parafialny p.w. św. Mikołaja, obok którego znajduje się figura św. Jana Nepomucena usytuowana na osi fasady kościoła na marmurowym, otynkowanym, trójstopniowym postumencie, późno barokowa z ok. poł. XVIII w.

Rys. 1. Kościół p.w. św. Mikołaja

Rys. 2. Kościół p.w. Zwiastowania NMP

Kolejnym zabytkiem architektonicznym jest kościół farny z XVII w. p.w. Zwiastowania NMP. Innymi, ważnymi dla gminy zabytkami są unikatowe grobowce na przykościelnym cmentarzu: grobowiec płk.

Kazimierza Mielęckiego(26 letniego dowódcy Powstania Styczniowego), grobowiec Erazma Rykaczewskiego, mogiły bohaterów walk z 1884 i lat 1918-1919, grobowiec książąt Radziwiłłów.

Na uwagę zasługuje również dworek z 1830 r. w. otoczony parkiem w stylu angielskim, znajdujący się na Łabiszyńskiej Wyspie Parkowej, należący do zespołu dworsko-parkowego. Dworek był jedną z rezydencji Skórzewskich, wybudowanym jako dom dla zarządcy obszarów leśnych i jego rodziny. W krótkim okresie, w czasie Powstania Wielkopolskiego w 1919 r. był udostępniony jako miejsce wypoczynku dla rannych powstańców. W 1903 r. nadleśniczym w kluczu dóbr łabiszyńskich został Franciszek Górski. Na wyspie oprócz domu nadleśniczego znajduje się drugi, mniejszy budynek, który w tamtych czasach pełnił funkcje buchalteryjne, znajdowała się tam m.in. kasa (Oficyna). Reszta budynków służących logistyce majątku czyli wozownie, stajnie znajdowały się za właściwym budynkiem dworu, po drugiej stronie drogi wiodącej na rynek miasta. Park z pocz. XIX w. został założony na wyspie w rozwidleniu Noteci w okresie budowy budynków. Rośnie tu wiele okazów drzew o rozmiarach zbliżonych do pomników m.in. lipy, dęby, jesiony wyniosłe, graby. W parku znajduje się również wybudowana w 1889 r. tajemnicza „oazę milczenia”.

Na łabiszyńskiej wyspie znajdują się również średniowieczne piwnice z XIV w. pozostałe po zamku rycerskim. W czasie prowadzonych prac archeologicznych znaleziono liczne relikty murów oraz prawdopodobnie kwadratowej wieży, znaleziono też relikty „ceramiki stołowej” żelazny grot, przedmiot z rogu oraz dachówki typu mnich-mniszka.

Kolejnym zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków jest dwór klasycystyczny z 1 poł. XIX w. znajdujący się na ul. Bydgoskiej w Łabiszynie. W założeniu, budowla miała przypominać pomniejszona replikę pałacu w Lubostroniu, na planie zbliżonym do kwadratu, piętrowy z czterokolumnowym portykiem, nad którym znajdował się okazały trójkątny fronton. Niestety w latach powojennych portyk usunięto, a w jego miejscu zbudowano werandę.

Rys. 3. Dwór, ul. Bydgoska w Łabiszynie

Innymi zabytkowymi obiektami historycznymi w Łabiszynie są: młyn z 1796 r., zbożowy spichlerz z XVIII w. czy śluza z 1882 r.

Rys. 4. Młyn

Jednak najcenniejszym zabytkiem gminy Łabiszyn jest zespół pałacowo-parkowy w Lubostroniu, będący jednym z najpiękniejszych pałaców klasycystycznych w Polsce. Budowę Pałacu zakończono w 1800 r. Posiada on wysunięty portyk poprzedzony trzynastoma stopniami szerokich schodów- składający się z ośmiu kolumn, których głowice i bazy pochodzą z niezrealizowanego w Warszawie kościoła Opatrzności Bożej, który miał upamiętniać Konstytucję 3 maja, a w powstaniu którego przeszkodził rozbiór kraju. Kopułę Pałacu ozdobiła rzeźba Atlasa dźwigającego kulę ziemską.

Rys. 5 Pałac w Lubostroniu

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.

Analiza szans i zagrożeń

Mocne strony i szanse:

- położenie gminy na malowniczym terenie o dużych walorach krajobrazowych,
- dobrze utrzymane zespoły sakralne,
- rozwój działalności organizacji, szczególnie o profilu społeczno – kulturalnym,
- dostępność do nowoczesnych metod badawczych i naukowych w dziedzinie rewaloryzacji i konserwacji obiektów zabytkowych,
- możliwość pozyskiwania środków z różnych źródeł,
- postępujący rozwój inicjatyw mających na względzie troskę o dziedzictwo kulturowe,
- upowszechnianie edukacji nastawionej na poszanowanie zabytków i ich ochronę,
- wzrost świadomości w widzeniu obiektu zabytkowego jako doskonałego produktu turystycznego,

- uwzględnienie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w różnorodnych programach, strategiach i planach rozwoju gminy i poszczególnych miejscowości.

Słabości i zagrożenia

- degradacja obiektów zabytkowych przez przypadkowe działania,
- systematyczne niszczenie przez nieodpowiednią zabudowę i przebudowy historycznego układu i zabudowy „wsi pałuckiej”,
- dewastacja nieczynnych cmentarzy,
- tendencja do zagospodarowania obiektów zabytkowych w sposób uproszczony, nie nawiązujący do historycznego „wystroju”
- brak możliwości ochrony konserwatorskiej i wsparcia finansowego zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków
- postępująca degradacja wielu obiektów zabytkowych z powodu braku środków lub braku zainteresowania nimi,
- klęski i zdarzenia losowe,
- niewystarczające dofinansowanie do projektów dotyczących remontów, konserwacji zabytków, w tym dla prywatnych właścicieli
- brak lub niska wiedza o prawnych zobowiązaniach właścicieli do należytego utrzymania obiektów historycznych
- zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form budowlanych oraz zanik stosowania tradycyjnych materiałów

7. Założenia programowe- priorytety programu opieki, kierunki działań i zadania programu opieki

Głównymi priorytetami programu opieki nad zabytkami są:

1. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego.
2. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
3. Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy Łabiszyn.

Priorytet 1. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Kierunek działań: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do stanu ich zachowania.

Zadania:

- Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na konserwację zabytków będących własnością gminy.
- Działania własne gminy polegające na zachowaniu i konserwacji zabytków oraz zatrzymaniu ich degradacji.
- Pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na odnowę zabytków.
- Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą.
- Inwentaryzacja zabytkowych nagrobków.
- Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych nagrobkach.

Priorytet 2: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Kierunek działań: Podejmowanie działań na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego gminy.

Zadania :

- Awansowanie w strukturze działań samorządu zadań dotyczących opieki nad zabytkami.
- Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego. Poprawa dbałości o środowisko kulturowe i przyrodnicze.
- Wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego.
- Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

- Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).

Priorytet 3: Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy Łabiszyn.

Kierunek działań: Działania zmierzające do promocji i popularyzacji dziedzictwa kulturowego gminy.

Zadania:

- Opracowanie materiałów promujących obiekty zabytkowe gminy.
- Udostępnienie informacji o obiektach zabytkowych na stronie internetowej gminy.
- Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działań: Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej

Zadania:

- Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego.
- Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.
- Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego),
- instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, budowa parków kulturowych);
- instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi);
- instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zobowiązuje Burmistrza gminy do sporządzenia co 2 lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawienia Radzie Gminy. Przyjmuje się poniższe wskaźniki oceniające poziom realizacji gminnego programu.

W ramach priorytetu 1 :

- poziom wydatków budżetu gminy przeznaczonych na konserwację zabytków mających na celu zatrzymanie degradacji,
- wartość pozyskanych przez gminę środków finansowych ze źródeł zewnętrznych,
- wartość pozyskanych przez właścicieli obiektów zabytkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych,

- liczba obiektów zabytkowych poddanych pracom zabezpieczającym przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą,
- ilość zinwentaryzowanych zabytkowych nagrobków.

W ramach priorytetu 2:

- ilość wspieranych inicjatyw aktywności lokalnej mającej na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- ilość inwestycji na obszarach objętych ochroną zabytków.

W ramach priorytetu 3:

- liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, wodnych,
- liczba opracowań umieszczonych na stronie internetowej gminy.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prócz określenia zasad i form ochrony i opieki nad zabytkami porusza także zagadnienia finansowania prac przy zabytkach z udziałem środków państwa. Pomoc finansową państwa mogą uzyskać prace prowadzone wyłącznie w obiektach wpisanych do rejestru zabytków.

Art.71. Art.71 . ust. 2 wspomnianej ustawy określa, że sprawowanie opieki nad zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich, budowlanych dla obiektów, których właścicielem lub użytkownikiem jest samorząd, stanowi zadanie własne samorządu, jednak art. 73 mówi, że osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku mogą ubiegać się o dotacje celową z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

Dotacje takie przyznawane są przez:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów Operacyjnych,
- Wojewodę ze środków pozostających w dyspozycji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków właściwego dla terenu, na którym zlokalizowany jest obiekt zabytkowy wpisany do rejestru zabytków. Zaznaczyć przy tym należy niezależność tych źródeł finansowania.

Kolejnym ze źródeł finansowania są:

- Budżet Samorządu Województwa Kujawsko-pomorskiego;
- Fundusz Kościelny;
- Fundusz Ochrony Środowiska;
- Środki Unii Europejskiej

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.

W ramach *Programu Opieki nad Zabytkami dla gminy Łabiszyn na lata 2013-2016* gmina Łabiszyn planuje dokonać następujących inwestycji z zakresu ochrony zabytków:

- remont Łabiszyńskiego Domu Kultury- obiekt wpisany do ewidencji zabytków;
- remont grobowca płk K. Mieleckiego- obiekt wpisany do ewidencji zabytków;
- dofinansowanie do odnowienia elewacji na budynkach wpisanych do ewidencji zabytków;
- dofinansowanie do remontu elewacji na kościele p.w. NMP Różańcowej w Jabłówku wpisanego do ewidencji zabytków

Zadania *Programu Opieki nad Zabytkami* mogą też być realizowane przez instytucje kultury podległe Gminie lub funkcjonujące na jej terenie (domy kultury, biblioteki) w ramach działalności bieżącej. Ponadto (w zakresie *ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*) gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji, prowadzoną przez organizacje pozarządowe (m.in. stowarzyszenia, parafie i inne).

Uzasadnienie

Art.87. ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm) narzuca obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na okres 4 lat. Dokument ten nie tylko wymienia i opisuje po krótku zabytki zewidencjonowane na terenie gminy, ale również wskazuje priorytetowe zadania jakie należałoby podjąć w celu ich ochrony przed degradacją.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest konieczne i uzasadnione.